

karpa, Ireneja, pa Tertulijana i drugih o Božjem Materinstvu Marijinom. Sav ondašnji svijet zvao ju je odmah iz početka Djevicom, Majkom Božjom, svojom Gospodom i Kraljicom; zato lijepo zaključuje Willam svoje djelo molitvom Crkve: *Salve Regina* o clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria!

Površnom će se čitaocu učiniti ovo djelo slabijim nego *Das Leben Jesu*. Upućujem na ono, što sam govorio o specifičnosti Marijina života, koji je tišina, povučenost, molitva, razmišljanje i zaronjenje u Bogu uz vrlo malo javnog nastupanja. Pred nama je djelo, gdje su majstorski, kistom riječi, složene boje, što nam prikazuju Marijinu pojavu u povjesti i teologiji.

† Henrik Schaaf S. J.

Dr. Vilim Keilbach.

Naglo i neočekivano preminuo je u Rimu isusovac o. H. Schaaf, profesor filozofije na Papinskom gregorijanskom univerzitetu, dok je na njegovom radnom stolu ležalo otvoreno jedno Hegelovo djelo. Tko je o. Schaafa imao za profesora i tko ga je u školskim disputacijama vidio i čuo »napadati« braniocem skolastičkih teza, taj će znati da je o. Schaaf usred najmilijeg svog rada morao ostaviti filozofiju i život. Proučavanje moderne njemačke filozofije, to je bila životna zadaća kojoj je o. Schaaf bio posvetio najveću pažnju od prvih dana svog naučnog rada.

O. Schaaf (1860.—1936.) svršio je kao klerik kölnske nadbiskupije i pitomac Germanikuma filozofski i bogoslovski fakultet na Papinskom gregorijanskom univerzitetu u Rimu. Odmah poslije svršenih nauka (1887), stupio je u Družbu Isusovu. Odreden za naučnu karijeru počeo je već 1891. godine sa predavanjima iz filozofije. Kao profesor filozofije bio je namješten na isusovačkim učilištima u Tarnopolu (1891.—1895.), Valkenburgu (1895.—1899.) i u Prairie du Chien (Amerika, 1899.—1900.) a od 1900. godine na Papinskom gregorijanskom univerzitetu u Rimu, gdje je ostao sve do svoje smrti. Više godina bio je i dekan filozofskog fakulteta.

Širokoj znanstvenoj javnosti o. Schaaf nije toliko poznat koliko bi odgovaralo veličini njegovog duha i opsegu njegovog rada. Osim nekoliko manjih članaka i prinosa nije ništa objelodanio. Sva njegova djela, dijelom štampana dijelom litografirana, nose opasku: *Ad usum privatum auditorum Universitatis Gregorianaе*.

Štampana djela: *Institutiones theologiae naturalis*, 541 pag., Romae 1906; *Institutiones cosmologiae*, 434 (odnosno 448) pag., Romae 1907 (ovo djelo je iste godine dvaput štampano: Romae et Prati); *Institutiones psychologicae*, 191 pag., Romae 1909.

Ovo zadnje djelo, koje ima i registar stvari i imena, radi samo o uvodu u psihologiju (3—33), o živim bićima uopće (33—68) i o vegetativnom životu (68—181). Zadnje štampano djelo: *Institutiones historiae philosophiae graecae*, 311 pag., Romae 1912.

Litografirani spisi: *De vita sensitiva seu psychologia brutti*, 139 pag., Romae 1911; *De vita intellectiva seu psychologia hominis*, 211 pag., Romae 1911 (stvarno radi samo o ovom pitanju: *De operationibus et facultatibus vitae intellectivae*); *De substantia animae intellectivae*, 110 pag., Romae (bez godine); *Expositio sistematica I. Kantii*.

Sva ova djela, pisana u duhu i po metodama skolastičke filozofije, puna su vrijednih i originalnih »opazaka«, naročito obzirom na Kanta i na modernu njemačku filozofiju. To je uostalom karakteristično za rad o. Schaafa, da je plod mnogog mučnog istraživanja kratko prikazan u nekoliko rečenica. O. Schaaf je u prvom redu, da ne kažemo isključivo, radio za školu i za svoja predavanja. On je uvijek imao pred očima praktično-didaktičnu svrhu: filozofsko formiranje svojih slušača. Stoga mu je mnogo bilo stalo i do privatnog, ličnog saobraćaja sa slušačima, prema kojima je uvijek bio jednako susretljiv i prijazan. Svojim vlastitim radom nije nikad bio zadovoljan, nego je sve iznova ispitao svoje zaključke, kako se navodno vidi iz njegovih rukopisa.

Obilje naučnih rukopisa, to nam je ostavio o. Schaaf. Danas se još ne zna točno o čemu ti rukopisi rade. Mnoge stvari su stenografirane, a to će znatno otežati njihovo prosuđivanje. Čini se da nema pravih sustavnih radova ili djela, nego većinom samo kritičkih opazaka na osnovi opsežnih i detaljnih istraživanja. Hoće li tko preuzeti na se trud da sredi i da izda to veliko misaono blago?

O. Schaaf je na vrlo nesebičan način služio znanosti. U tome je njegova zasluga i veličina. Ali s druge strane opet treba baš žaliti što nije on sam središio i izdao svoje radove. Njegov rad spada već u povijest filozofije, u kojoj o. Schaafu kao dubokom, kritičnom i samostalnom misliocu pripada važno mjesto.

